

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่องคุณภาพชีวิตของผู้ปฏิบัติธรรมตามแนวทาง หลวงพ่อเทียน จิตตสุโภ ๑) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของผู้ปฏิบัติธรรมตามแนวทางหลวงพ่เทียน จิตตสุโภ ๒) เพื่อศึกษาความแตกต่างในระดับคุณภาพชีวิตของผู้ปฏิบัติธรรมตามแนวทางหลวงพ่เทียน จิตตสุโภ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย ดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย (Research Design)
- ๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sample)
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Research Instruments)
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล (Collection of Data)
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)
- ๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย (Research Design)

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sample)

ประชากร (Population)

ประชากรได้แก่ ผู้ปฏิบัติธรรมวัดสนามใน จังหวัด นนทบุรี จำนวน ๒๐๐ คน

กลุ่มตัวอย่าง (Sample)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) มาจากประชากรที่ปฏิบัติธรรมวัดสนามใน จังหวัดนนทบุรี และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

$$n = \frac{200}{1 + 200(0.05)^2}$$

$$n = 134$$

N = ประชากร

e = ค่าความคลาดเคลื่อน

n = กลุ่มตัวอย่าง

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Research Instruments)

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพของแบบสอบถาม ดังนี้

๓.๓.๑ การสร้างแบบสอบถาม

๑. ศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้ปฏิบัติธรรมตามแนวทางหลวงพ่อเทียน จิตตสุโภ เอกสารและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒. กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๓. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

๔. สร้างเครื่องมือการวิจัย

๕. นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๖. นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้เครื่องมือ (Try out) จากประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง

๗. นำเครื่องมือที่ได้จากการไปทดลองแจก (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐ ชุด มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

๘. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริง จำนวน ๑๕๒ ชุด และเพื่อป้องกันการเก็บข้อมูลได้ไม่สมบูรณ์ หรือไม่ครบถ้วน ผู้วิจัยได้เก็บเพิ่มเติมอีกจำนวน ๗ คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ทั้งหมด ๑๕๐ คน จัดพิมพ์แบบสอบถามทั้งหมดจำนวน ๑๕๐ ชุด และนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างจริงกับผู้ปฏิบัติธรรมวัดสนามใน จังหวัดนนทบุรี

๓.๓.๒ ลักษณะเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้ศึกษาพัฒนาขึ้นตามกรอบของการศึกษาเรื่อง “คุณภาพชีวิตของผู้ปฏิบัติธรรมตามแนวทางหลวงพ่อเทียน จิตตสุโภ” การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย เชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิจัยโดยการสร้างแบบสอบถามตามกรอบปัจจัยที่กำหนด โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ, อายุ, สถานภาพชาวพุทธ, ระดับการศึกษาสูงสุด, อาชีพ และประสบการณ์การปฏิบัติธรรม ลักษณะแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน ๖ ข้อ

ตอนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้ปฏิบัติธรรมตามแนวทางหลวงพ่อเทียน จิตตสุโภ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้น้ำหนักของคะแนนดังนี้^๑

- ๕ หมายถึง เห็นด้วย **มากที่สุด**
- ๔ หมายถึง เห็นด้วย **มาก**
- ๓ หมายถึง เห็นด้วย **ปานกลาง**
- ๒ หมายถึง เห็นด้วย **น้อย**
- ๑ หมายถึง เห็นด้วย **น้อยที่สุด**

ตอนที่ ๓ เป็นข้อเสนอแนะทั่วไป เกี่ยวกับคุณภาพชีวิต ทางด้านกาย อารมณ์ สังคม และ จิตใจ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด ให้ตอบโดยเสรี

๓.๓.๓ การหาคุณภาพของแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยการหาความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

๑. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบ เครื่องมือ ที่สร้างไว้

๒. หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอประธาน และกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมา ปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน ๕ ท่านได้แก่

๑) พระครูกัลยาณสิทธิวัฒน์, ผศ. อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒) พระมหาสม กลยาโณ, ดร. อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓) ผศ.ดร.ประยูร สุขะใจ ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา พุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,นายกสมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย

๔) ผศ.สาระ มุขดี รองคณบดี ฝ่ายประกันคุณภาพ คณะพยาบาลศาสตร์ เกื้อ การุณย์ มหาวิทยาลัยนวมินทราชิราช,อาจารย์พิเศษประจำภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๑ ชุตินะ ระบอบ และคณะ, **ระเบียบวิธีวิจัย**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต , ๒๕๕๒), หน้า ๑๐๘.

๕) อาจารย์ วิชชุดา จิตฺโตติรตนา อาจารย์พิเศษประจำภาควิชาจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของแต่ละข้อ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๑.๐๐ ซึ่งอธิบายได้ว่า เครื่องมือมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

๓. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้เครื่องมือ (Try out) จากกลุ่มตัวอย่างที่มีการปฏิบัติงานในลักษณะคล้ายคลึงกันคือ มุลนิธิหลวงพ่อเทียน จังหวัดนครปฐม จำนวน ๓๐ ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha α -coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)^๒ ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ ๐.๙๑๗

๔. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ ในการนำไปใช้แจกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล (Collection of Data)

การศึกษครั้งนี้ได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลต่างๆ ดังนี้

๑. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงผู้อำนวยการหลักสูตรสาขาชีวิตและความตาย เพื่อออกหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูล ถึงเจ้าท่านพระอธิการทอง อาภากร เจ้าอาวาสวัดสนามใน จังหวัดนนทบุรี

๒. นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ไปยื่นต่อท่านพระอธิการทอง อาภากร เจ้าอาวาสวัดสนามใน จังหวัดนนทบุรี ได้รับอนุมัติแล้ว ไปขออนุญาตเก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ดูแล เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลคุณภาพชีวิตของผู้ปฏิบัติธรรมตามแนวทางหลวงพ่อเทียน จิตตสุโก

๓. ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามและเก็บข้อมูล ระยะเวลาดำเนินการ ๓๐ วัน แจกแบบสอบถามจำนวน ๑๔๐ ชุด สามารถเก็บรวบรวมแบบสอบถามได้ทั้งหมด และเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มากที่สุดจำนวน ๑๓๔ ชุด มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล

^๒ สีน พันธุ์พินิจ, เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๙๑.

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัย หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และพรรณนาระดับคุณภาพชีวิตของผู้ปฏิบัติธรรมตามแนวทางหลวงพ่อเทียน จิตตสุโภ สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๑. เกณฑ์การให้คะแนน

๕ หมายถึง มากที่สุด

๔ หมายถึง มาก

๓ หมายถึง ปานกลาง

๒ หมายถึง น้อย

๑ หมายถึง น้อยที่สุด

๒. เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย

เกณฑ์ที่ใช้ในการแปลผลข้อความที่ได้จากการประเมินผลมีดังนี้

ช่วงค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๔.๒๑ – ๕.๐๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๔๑ – ๔.๒๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๒.๖๑ – ๓.๔๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๘๑ – ๒.๖๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๐๐ – ๑.๘๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อยที่สุด ^๓

๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

๓.๖.๑ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สูตรดังนี้

^๓ ชูศรี วงศ์รัตน์, เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : เทพเนรมิตร, ๒๕๔๑), หน้า ๗๕.

๑) สูตรการหาค่าร้อยละ (Percentage)

$$P = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ	f	หมายถึง ความถี่หรือจำนวนข้อมูล
	X	หมายถึง ค่าของข้อมูลหรือคะแนน
	n	หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
	P	หมายถึง ค่าร้อยละ

๒) สูตรการหาค่าเฉลี่ย (mean)^๔

$$\mu = \frac{\sum fx}{n}$$

เมื่อ	μ	หมายถึง ค่าเฉลี่ย
	$\sum fx$	หมายถึง ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด
	n	หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
	F	หมายถึง ความถี่

๓) สูตรการหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)^๕

$$\sigma = \sqrt{\frac{n(\sum fx^2) - (\sum fx)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	σ	หมายถึง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum fx^2$	หมายถึง ผลรวมกำลังสอง
	$(\sum fx)^2$	หมายถึง ผลรวมของข้อมูล
	n	หมายถึง ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

๓.๖.๒ สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) สำหรับทดสอบสมมติฐานเพื่ออธิบายความแตกต่างของระดับคุณภาพชีวิตของผู้ปฏิบัติธรรมตามแนวทางหลวงพ่อเทียน จิตตสุโก ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA)

๓.๖.๓ สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

๑) ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตร^๖ ดังนี้

^๔ บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, ศาสตราจารย์เกียรติคุณ, ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์, หน้า ๓๕๐.
^๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๕๘.

$$[\alpha] = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right)$$

เมื่อ	α	หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
	k	หมายถึง จำนวนข้อของแบบสอบถาม
	$\sum S_i^2$	หมายถึง ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ
	S_t^2	หมายถึง ความแปรปรวนของคะแนนรวม

๒) ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency : IOC) เพื่อหาความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ โดยใช้สูตร^๗ ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	หมายถึง ดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์
	$\sum R$	หมายถึง ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
	N	หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

เกณฑ์การให้คะแนนข้อคำถามแต่ละข้อของผู้เชี่ยวชาญ มีค่าที่เป็นไปได้ ๓ ค่า ดังนี้

- +๑ เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสามารถวัดได้ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะ
- ๐ เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสามารถวัดได้ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะ
- ๑ เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สามารถวัดได้ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เลือกข้อคำถาม ที่มีค่า IOC มากกว่า หรือเท่ากับ ๐.๕๐ ขึ้นไป ผลการหาค่า IOC ได้ค่า IOC ๑.๐๐

^๖ เรื่องเดียวกัน, หน้า๒๖๗.

^๗ พวงรัตน์ ทวีรัตน์, การสร้างและพัฒนาแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์, (กรุงเทพมหานคร : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๓๐), หน้า ๒๙.